

DĚJINY ODĚVNÍ KULTURY

KRÉTA a MYKÉNY

Krétská kultura

- Od 3. tisíciletí př. n. l. se zde rozvíjela předřecká kultura doby bronzové, která dosáhla svého největšího rozkvětu v období přibližně 2000-1600 př. n. l. a je dnes označována, podle pověsti o legendárním králi Mínóovi, jako „minojská kultura“.
- Za dodnes ne zcela vyjasněných okolností došlo kolem roku 1400 př. n. l. k náhlému úpadku minojské kultury. Od té doby ostrov nikdy nedosáhl podobného rozmachu a významu kultury.
- Tvoří přechod mezi orientálními kulturami a kulturou řeckou.
- Z krétské pak kultura mykénská 16.-12. stol.př.n.l., která se šířila po r. 1400 př.n.l. do celé egejské oblasti - východní Středomoří, Malá Asie, Kypr, Sýrie, Palestina ...

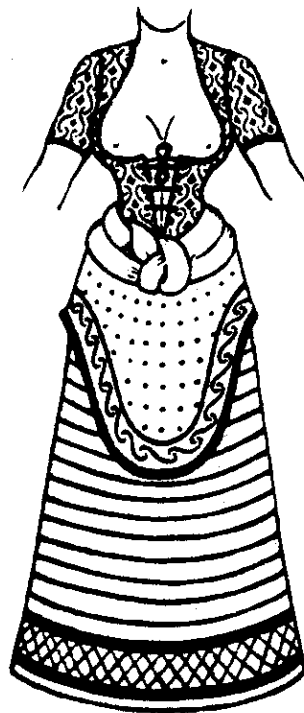

Kultura odívání

- Bohatá říše, která dospěla ke zjemnělé kultuře a rozmařilé, individuální módě plné fantazie.

V oděvu se prosazují výrazné orientální vlivy, zejména u žen, ale i u mužů.

- Oděv je těsný, tvarovaný, šitý, výrazně akcentuje široká ramena a útlý pas, upravovaný u žen živůtkem. Ženy měly výlučné postavení. Muži oblečení prostší.

- **Oděvní materiály** Nejstarší oděvy byly pravděpodobně hotoveny ze zvířecích kůží i kožešin. Ženy se zabývaly tkalcovstvím bez ohledu na společenské postavení. Textilie tkaly z vlny, které byl na ostrově takový dostatek, že se vyvážela. K barvení se již ve 2. tis. př.n.l. používal pravý purpur. Kréťané zpracovávali i len. Hotové hedvábné tkaniny dováželi z ostrova Kos, ležícího 170 km severovýchodně od Kréty.
- Pro oděv je typická pestrost barev. Oděv byl střížený a šitý, stylově velice ovlivněn Orientem. Kréťané si udrželi archaické náboženství, kde žena hrála velmi důležitou úlohu ploditelky. Ženská postava je mnohem rafinovanější, než u pravěkých kultů. Zvláštností oděvu dam na Krétě bylo chodit s obnaženými ňadry.

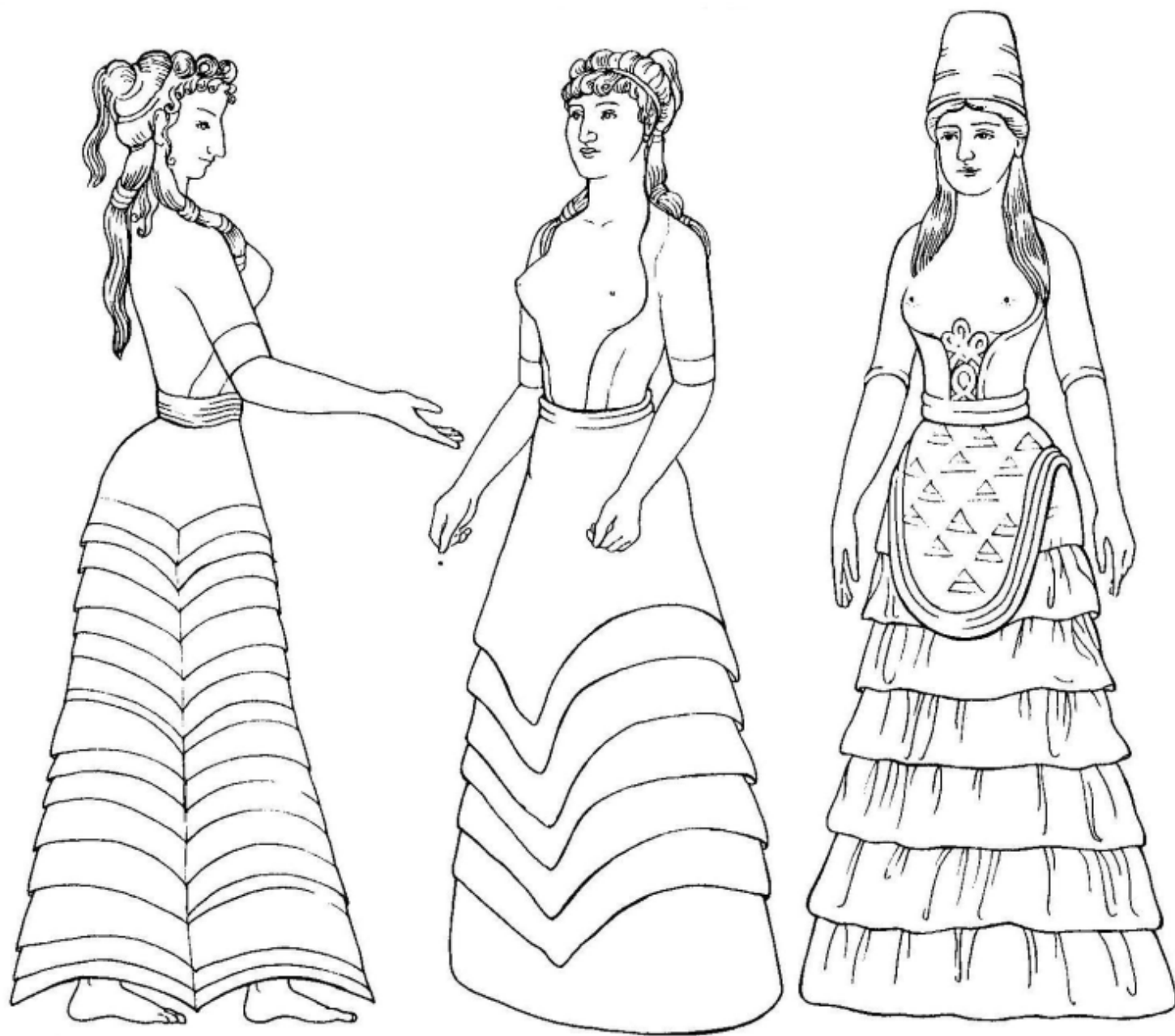
Oděv žen

Členěný do dvou částí

- **živůtek** - výrazně těsný, často s dlouhými přiléhavými rukávy, vpředu otevřený a odhalující poprsí
- **kuželovitá sukně** podložená spodničkou či jinak vyztužená, zdobená volány, lemy, výšivkou, někdy doplněná **zástěrkou**
- Oděv doplněný líčením a šperky.

boned and laced corselet-
embroidered apron-
ruffled skirt-
Cretan-1700 B.C.

Tři varianty řešení ženského oděvu

Krétská dáma, tzv. Pařížanka, kolem 1500 př. Kr.

S Hekabou tam bylo mnoho paní, manželek předních mužů i jejich synů, které tím zčásti projevovaly úctu a poslušnost královně, jednak pod takovou záminkou obětovaly, aby si vyprosily každá něco pro sebe. Modlily se tam též Hekabiny dosud neprovdané dcery Polyxéné a Cassandra, ozdobeny nevidanými barbarskými členkami nad prameny rozpuštěných vlasů.

DIKTYS KRÉTSKÝ ZÁPISKY O VÁLCE TROJSKÉ

Žena nesoucí pyxidu, malba z paláce v Tírynsu, rekonstrukce
(dlouhé vlasy dělené do úzkých pramenů, těsný, vpředu otevřený živůtek, sukně vzadu vzedmutá, členěná do pestrých, šikmých dílů)

Pokrývky hlavy

- někdy se zdobily i závoji. Klobouky měly tvar turbanu či komolého kužele, často i výrazně převyšujícího tvář.

Účes

- náročné promyšlené úpravy budí dojem nedbalé elegance. Dlouhé volně spadající kadeřené vlasy byly na temeni hlavy svázány do uzlu různých tvarů. Bývaly propletené stuhami nebo perlami. Ženy chodily prostovlasé i na veřejnosti.

- Významným symbolem ostrova je posvátný had. Jeho podobu známe obvykle ve spojení s ženou, která jej držela - bohyní, která snad ochraňovala domácnost. Bohyně, ovládající hady - symboly zla, potvrzují důležitost ženského prvku v krétské společnosti. Soška pochází z Knóssu, kolem 1600 př.n.l.

- **Šat bohyně** – turban se symbolem lva, krátký živůtek odhalující poprsí, sukně s volány a krátká ozdobná zástěrka.

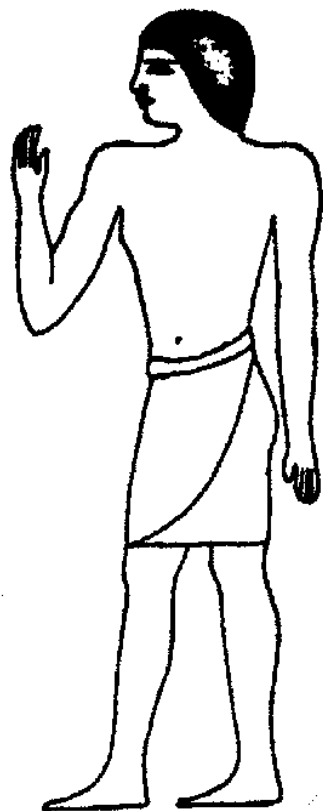
Hadí bohyně (kněžka), 16. stol. př. Kr.
(otevřený živůtek, zvonová sukně se zástěrkou, kónická čapka typu tiáry)

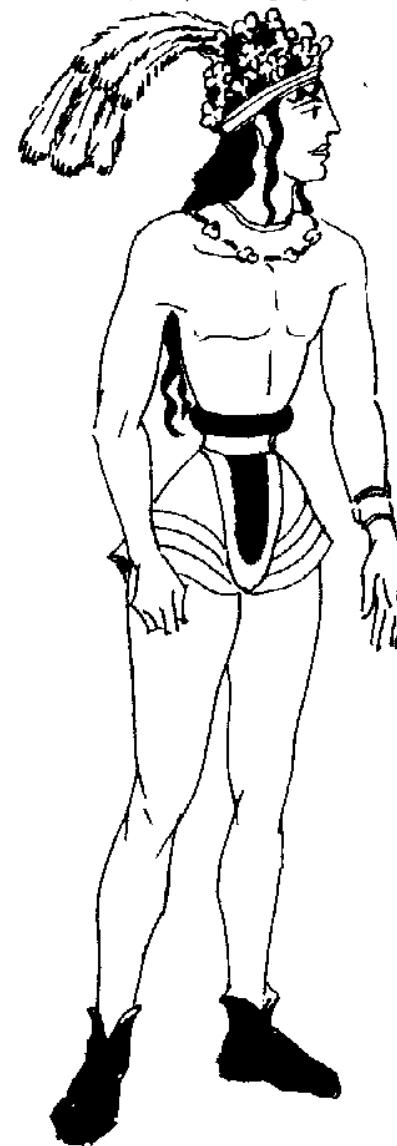
Kněžka s hady z Knóssu
(turban, těsný živůtek s rukávy k lokti, sukně s pravidelnými volány, zástěra)

Odívání mužů

white loincloth-
red belt-blue roll-
white apron-
Cretan-1300 B.C.

- **bederní rouška**
základ oblečení, prostá,
někdy tvarovaná
do podoby krátkých
kalhot a upevněná
koženým pasem.
- **vlasy**
dlouhé, kadeřené,
často s helmou
- Šperky a stužky.

Muži nosili oděv prostší než ženy. Šat byl všeobecně velmi pestrý.

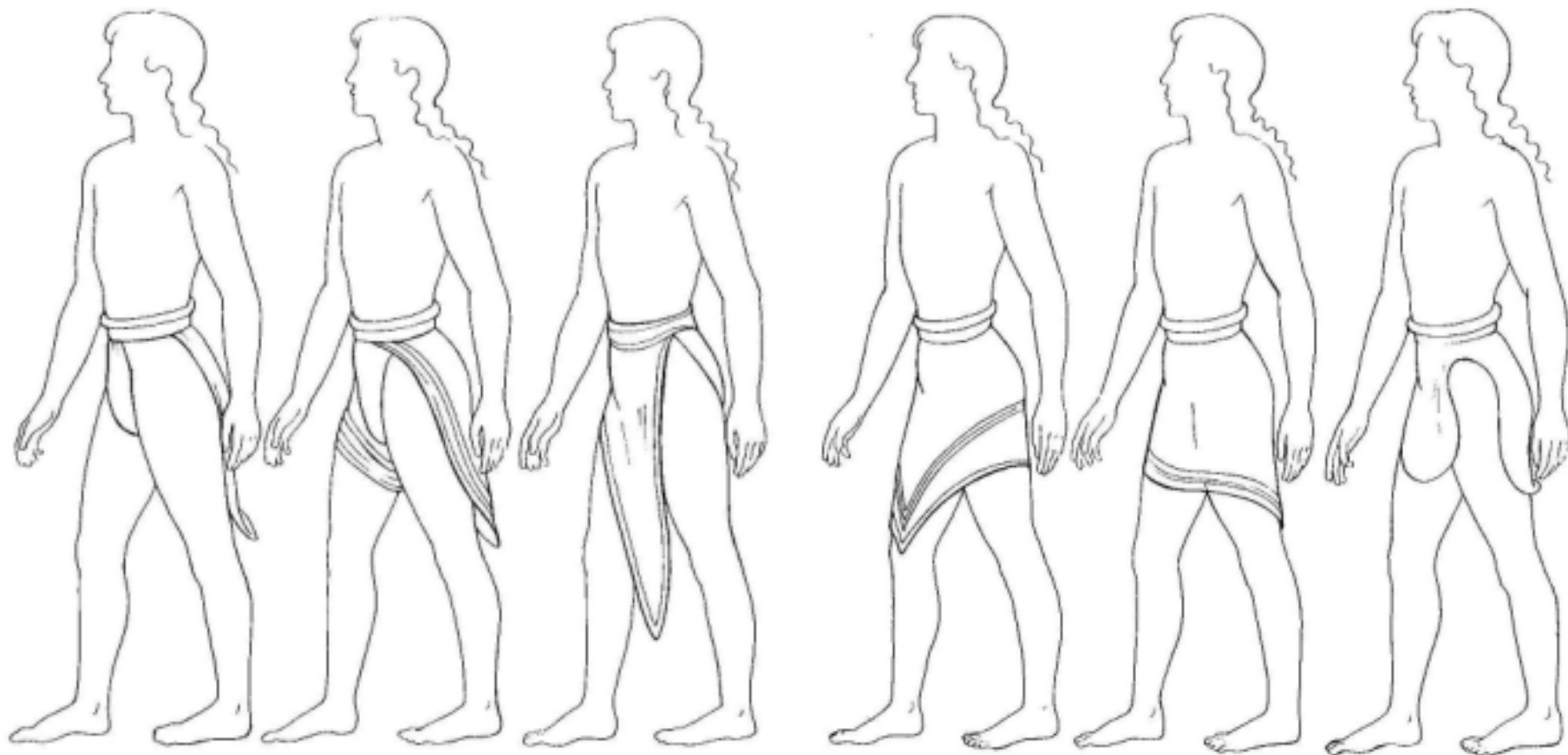
Základem oděvu byl:

Bederní pás (rouška)

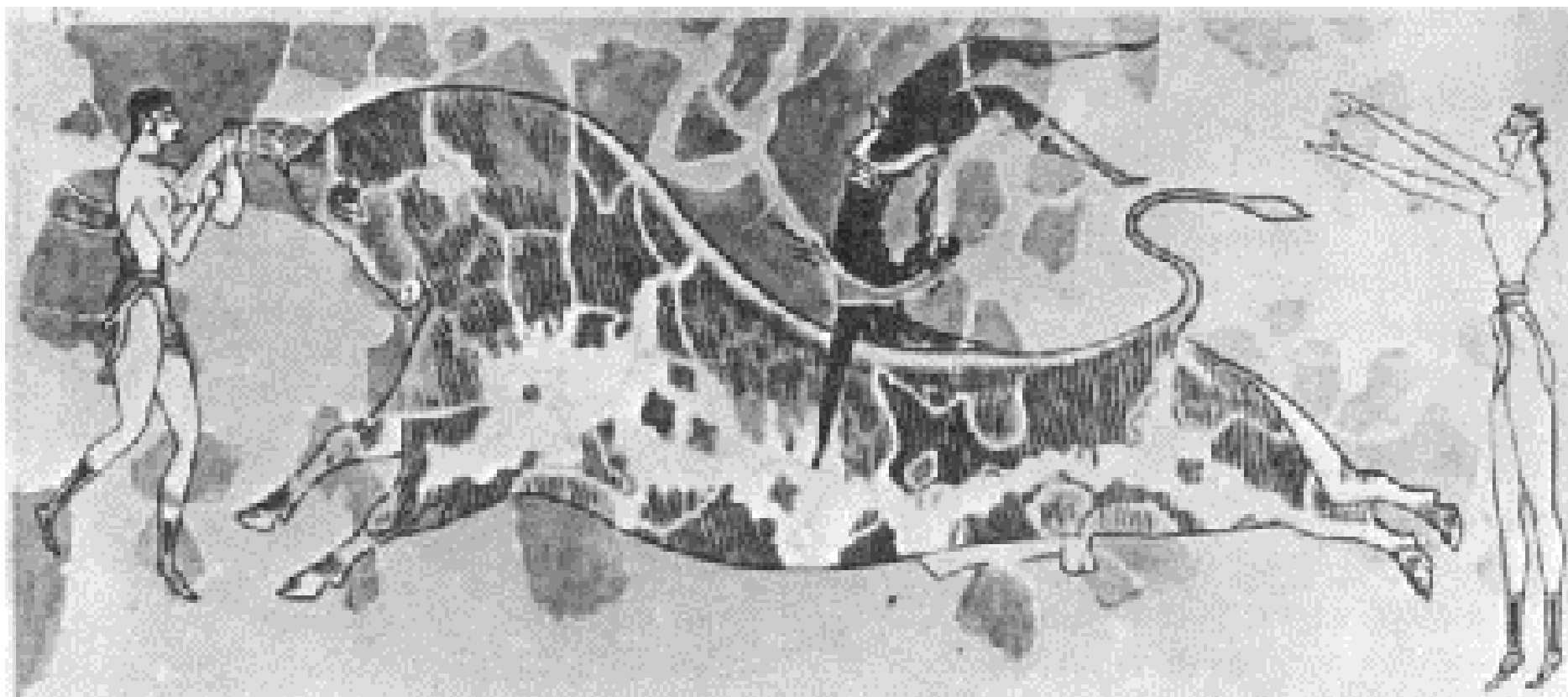
nebo

Bederní zástěrka

dnes také jako „pás cudnosti“ či „šortky“

- **Čapky** – ploché široké baretového typu nebo těsně přiléhající čepičky se silným ohrnutým krajem
- **Plášť** – výjimečně, látkové a kožené proti dešti
- **Účes** vlasy dlouhé kadeřené, učesané do tenkých dlouhých „provázků“, složité účesy přidržovány čelenkami, jelicemi
- **Obuv** polovysoké, bohatě vyšíváné boty s vázanými koženými řemínky
- **Šperky** používali jak ženy, tak muži
- **Parfémy** ozdobné nádobky s různými vůněmi: růžová, cypřišová, šalvějová...

Nákresy na zdech minojského paláce KNÓSSOS na Krétě

Nákresy na zdech minojského paláce KNÓSSOS na Krétě

Princ s korunou lilií a per

- štukový reliéf z paláce Knóssu, asi 16. stol.př.n.l., Iráklion, Krétské historické muzeum
- slavnostní účes s rozpuštěnými vlasy a turbanem s dlouhými pery; bederní rouška zdůrazňuje štíhlý pas

ANCIENT CRETE c. 2000-1200 BC

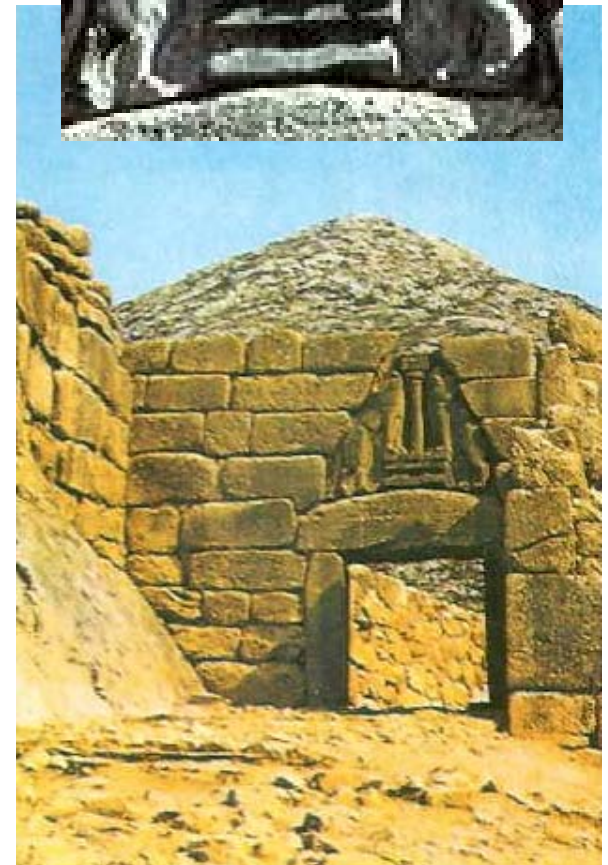

Mykény

Dobu největšího rozvoje tato kultura zažila zhruba v letech 1600 - 1200 př.n.l. Nejdříve ji silně ovlivňovala krétská kultura, ale ta nakonec podlehla mykénské expanzi.

Dnes je jasné, že Mykéňané byli vynikajícími staviteli gigantických staveb. Samozřejmě to vede i k té myšlence, že mykénská kultura stála na práci otroků. Každopádně jde o stavby hrubější a jaksi primitivnější než jsou na Krétě.

Lví brána se stala symbolem této země a její minulosti. Tento majestátní vchod je jen jedním z mnoha důkazů zručnosti a dovednosti mykénských architektů. Byl zhotoven trilitickou technikou, dva mohutné dveřní sloupy podpírají obrovský naddveřní překlád, uprostřed maličko přehnutý. Místo aby váhu celého štítu nesl překlád (jak je obvyklé), byly horní kamenné bloky vytvarovány a umístěny tak, že se nosná tíha rozložila na oba konce překládu, a zatížila tak postranní sloupy. Výsledkem je "odlehčovací trojúhelník" s reliéfními dekoracemi.

Oděv mykénských žen

Mykénský oděvní styl prozrazuje skutečnost, že v podstatě převzal krétské dědictví. Tato doba byla nazvána „módou první krinolíny“.

Torzo ženské postavy (bohyně),
slonovina z Mykén, 15.-13. stol.př.n.l.
Zkroucení postavy a řasení sukně působí
dojemem spíš pozdním a orientálním, ale
je z bronzové doby

Dvě ženy (bohyně) s dítětem
- drobná řezba ze slonoviny nalezená
v Mykénách, bronzová doba, 15.-13.
př.n.l.

Oděv mykénských mužů

Nejen ženský, ale i mužský oděv prozrazuje převzetí krétský původ

Zlatý pohár - lapení býka

Na spodobnění člověka je patrné zvýraznění výšky, svalů, vlasů a pohlaví, zato břicho skoro nemá

Oděv mykénských válečníků

Byl velice ovlivněn válkou. Krátké přepásané kabátce, vysoké boty ovinuté řemínky. Oděvy velice pestré (sytě žluté, červené, světle modré, bílé...) nebo s pestrými lemy.

Pochodující vojáci na hrnci z Mykén, 15. stol.př.n.l.

- hrnec pochází z konce slávy Mykén, patrně z doby trójské války nebo těsně po.

Detail pochoduujícího vojáka na hrnci z Mykén, 15. stol. př.n.l.

Doplňky mužů i žen

- **Šperky** dochovalo se velké množství šperků, které tvoří tzv. „pokladnici Áreovu“. Stříbrné čelenky, zlaté šperky, šperky s jaspisy, ametysty, acháty, náušnice, náhrdelníky, náramky, prsteny zdobené rytinami na vložených kamenech, jehlice k upoutání účesu i oděvu apod.

Žena (kněžka) s hadem
- na fresce z mykénské Akropole (druh hada se zatím nepodařilo určit), pozdní bronz, 13. stol.př.n.l.

Tyto materiály byly zpracovány z podkladů přednášek

Ing. Elišky Kadlecové

Použitá literatura:

- KADLECOVÁ E. Dějiny oděvní kultury – přednášky 2009
<https://skripta.ft.tul.cz/> , Elektronické studijní materiály FT TUL
- CZUMALOVÁ P. Dějiny oděvní kultury – přednášky 2009
- KYBALOVÁ, L. Dějiny odívání, Starověk. Praha: 1998
- TYLÍNEK, P. Základní etapy vývoje oděvní kultury. Liberec: TUL, 2004